

شوخی

سخن یا **عملی** که در **مخاطب** نوعی **احساس دلپذیری** ایجاد کند و او را بخنداند را شوخی گویند. از احکام آن در بابهای طهارت، صلات، تجارت و شهادت سخن گفته‌اند.

فهرست مندرجات

- ۱ - احکام شوخی
- ۲ - حکم تکلیفی شوخی
 - ۲.۱ - استحباب شوخی
 - ۲.۲ - کراهت شوخی زیاد
 - ۲.۳ - شوخی در مسجد و تشییع جنازه
- ۳ - دروغ گفتن از روی شوخی
- ۴ - زیاده روی در شوخی، خلاف مروت
- ۵ - عدم تحقق عقود و ایقاعات از روی شوخی
- ۶ - جواب سلام شوخی
- ۷ - پانویس
- ۸ - منبع

احکام شوخی

حکم تکلیفی شوخی

← استحباب شوخی

شوخی کردن در صورت عدم آلودگی به **سخن زشت** و **ناسزا**، **مستحب** است. از امام صادق علیه السلام نقل شده است: هیچ مؤمنی نیست مگر آنکه **بذله** **کو** و **شوخ طبع** باشد.^[۱] هدایة الامة ج ۵، ص ۱۶۲-۱۶۳.

← کراهت شوخی زیاد

لیکن **شوخی زیاد**، جز در **سفر**، **نکوهیده** و **مکروه** است؛^[۲] هدایة الامة ج ۵، ص ۱۶۴.^[۳] روضة المتقين ج ۴، ص ۲۶۱.

← شوخی در مسجد و تشییع جنازه

شوخی کردن در **مسجد**^[۴] ذکرى الشيعة ج ۳، ص ۱۲۵.
و در **تشییع جنازه**^[۵] نجات العباد (امام خمینی)، ص ۵۶.
کراهت دارد.

دروغ گفتن از روی شوخی

آیا **دروغ** گفتن از روی شوخی **حرام** است؟ مسئله دو صورت دارد: یکی آنکه در مقام شوخی و به **قصد خنداندن** دیگران، به صورت **جدی** از وقوع چیزی که واقع نشده **خبر** دهد، مانند آنکه در موقعیتی که فردی **منتظر بازگشت مسافری** است، کسی به **دروغ**، آمدن مسافرش را خبر می‌دهد تا او را بفریبد و حاضران را بخنداند. و دیگری آنکه سخنی را به **قصد شوخی** ادا کند، بدون آنکه **قصد اخبار** از واقع داشته باشد. حاضران نیز از این قصد وی آگاه باشند. صورت نخست، **مصدق دروغ و حرام** است؛ بر خلاف صورت دوم که نه **مصدق دروغ** و نه **حرام** است.

^[۶] کشف الغطاء ج ۴، ص ۵۷۳.
^[۷] جواهر الکلام ج ۲۲، ص ۷۲-۷۳.

- [۸] کتاب المکاسب ج ۲، ص ۱۵-۱۶.
- [۹] منهاج الصالحین (سید محسن حکیم) ج ۲، ص ۱۵.
- [۱۰] مصباح الفقاهة ج ۱، ص ۳۸۹-۳۹۰.
- [۱۱] المکاسب المحرمة (امام خمینی) ج ۲، ص ۷۶.
- [۱۲] صراط النجاة ج ۵، ص ۲۳۰.

زیاده روی در شوخی، خلاف مروت

به قول مشهور، در تحقق عدالت علاوه بر ترک گناه، ترک اعمال خلاف مروت نیز شرط است. افراط و زیاده روی در شوخی از مصادیق خلاف مروت شمرده شده است. بنابر این، برای عدالت فرد زیان آور است و در نتیجه شهادتش پذیرفته نخواهد بود.

- [۱۳] قواعد الأحکام ج ۳، ص ۴۹۵.
- [۱۴] رسائل الشہید الثانی ج ۱، ص ۶۹.
- [۱۵] مدارک الأحکام ج ۴، ص ۶۸.

عدم تحقق عقود و ایقاعات از روی شوخی

آثاری که بر فعل، در صورت صدور آن به قصد جدی مترتب می‌گردد، اگر به شوخی از فرد صادر شود، بر آن مترتب نمی‌گردد، مانند عقود از قبیل بیع، صلح، اجاره، نکاح، مضاربه و شرکت، و ایقاعات، از قبیل نذر، عهد، طلاق و ایلاء که شرط صحت همه آنها داشتن قصد جدی است.

- [۱۶] کتاب المکاسب ج ۲، ص ۲۹۵.
- [۱۷] مصباح الفقاهة ج ۳، ص ۲۷۵.

جواب سلام شوخی

سلام کردن به شوخی که پاسخ آن واجب نخواهد بود.

[۱۸] العروة الوثقی ج ۳، ص ۲۶.

پانویس

۱. ↑ هدایة الأمة ج ۵، ص ۱۶۲-۱۶۳.
۲. ↑ هدایة الأمة ج ۵، ص ۱۶۴.
۳. ↑ روضة المتقین ج ۲، ص ۲۶۱.
۴. ↑ ذکری الشیعة ج ۲، ص ۱۲۵.
۵. ↑ نجات العباد (امام خمینی)، ص ۵۶.
۶. ↑ کشف الغطاء ج ۴، ص ۵۷۲.
۷. ↑ جواهر الکلام ج ۲۲، ص ۷۲-۷۳.
۸. ↑ کتاب المکاسب ج ۲، ص ۱۵-۱۶.
۹. ↑ منهاج الصالحین (سید محسن حکیم) ج ۲، ص ۱۵.
۱۰. ↑ مصباح الفقاهة ج ۱، ص ۳۸۹-۳۹۰.
۱۱. ↑ المکاسب المحرمة (امام خمینی) ج ۲، ص ۷۶.
۱۲. ↑ صراط النجاة ج ۵، ص ۲۳۰.
۱۳. ↑ قواعد الأحکام ج ۳، ص ۴۹۵.
۱۴. ↑ رسائل الشہید الثانی ج ۱، ص ۶۹.
۱۵. ↑ مدارک الأحکام ج ۴، ص ۶۸.
۱۶. ↑ کتاب المکاسب ج ۲، ص ۲۹۵.
۱۷. ↑ مصباح الفقاهة ج ۳، ص ۲۷۵.
۱۸. ↑ العروة الوثقی ج ۳، ص ۲۶.

منبع

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت، ج ۴، ص ۷۳۴-۷۳۵.